

Dezen, de arbeiders en de kleinburgerlijke elementen dezer partijen, winnen wij, de Linkschen, — in West-Europa — door onze propaganda, onze vergaderingen en onze pers, en vooral door ons voorbeeld, onze leuzen, onze daad in de bedrijven. In de revolutie. Diegenen, die op deze wijze, door onze pers, door de daad, door de revolutie niet gewonnen worden, zijn toch verloren, en kunnen naar den duivel loopen. Deze sociaal-democraten, onafhankelijken, arbeiders- en soortgelijke partijen in Engeland en Duitschland, bestaan uit arbeiders en kleine burgers. De eersten, de arbeiders, kunnen wij op den duur allen winnen. Van de kleine burgers slechts weinigen, en deze zijn, anders dan de kleine boeren, economisch van weinig beteekenis; deze enkelen komen door onze propaganda enz. tot ons. De meesten — en hierop bouwen vooral Noske en consorten — behooren tot het kapitalisme, *en scharen zich, naarmate de revolutie vordert, steeds meer om het kapitalisme.*

Maar, al ondersteunen wij hen niet bij de verkiezingen, zijn wij daarom afgesneden van en vijandig tegenover de arbeiderspartijen, de Onafhankelijken, de Sociaal-democraten, de Labour Partij enz? Integendeel, wij zoeken zooveel mogelijk verbinding met hen. Bij iedere gelegenheid roepen wij hen op tot gemeenschappelijke actie: tot staking, boycot, opstand, straatgevecht, en vooral tot de arbeiders-raden, de bedrijfsraden. Wij zoeken hen overal. Alleen niet meer zooals vroeger in het parlement. Dat behoort in West-Europa tot een tijdvak, dat ten einde loopt. Wij zoeken hen in de werkplaats, in de vereenigingen, en op de straat. Daar zijn zij nu te vinden. Daar zullen wij hen winnen. Dat is de nieuwe praktijk, volgend op de sociaal-democratische. De communistische!

Gij, partijgenoot, wilt de Sociaal-Democraten, de Onafhankelijken in het parlement en aan de regeering brengen, om te doen zien, dat zij bedriegers zijn. Gij wilt het parlement gebruiken om aan te toonen dat het niets helpt.

Gij zoekt de arbeiders op sluwe wijze, door listigheid te vangen. Gij brengt hen in den strop, en laat hen hangen. Wij helpen hen den strop te vermijden. Wij doen dit, omdat wij het hier kunnen. Gij volgt de taktiek der boerenvolken, wij die der industriele volken. Dit is geen hoon, geen spot. Ik geloof dat de weg bij u de juiste was. Maar gij moet ons, — noch in deze kleine kwestie, noch in het groote vraagstuk der vakvereenigingen en van het parlementarisme — opdringen wat in Rusland goed, maar hier verderfelijk is.

Ten slotte nog deze opmerking. Gij zegt en hebt herhaaldelijk verdedigd, dat de revolutie in West-Europa slechts beginnen kan, *nadat* deze lagere, dicht bij het proletariaat staande klassen voldoende opgejaagd, geneutraliseerd of gewonnen zijn. Daar ik nu aangetoond

heb, dat zij niet in het begin van de revolutie opgejaagd, geneutraliseerd of gewonnen kunnen worden, zoo zou, als uwe bewering juist was, de revolutie onmogelijk zijn. Deze opmerking werd reeds dikwijls van uw zijde, o.a door Zinovief, tegen mij gemaakt. Maar gelukkig is deze uwe bewering, in deze voor de revolutie beslissende kwestie, onjuist. En ook deze bewijst weer, dat gij alles van Oost-Europeesch standpunt beschouwt. Dat zal ik in het laatste hoofdstuk aantoonen. —

Hiermee heb ik, meen ik, bewezen, dat uw argumenteering over het parlementarisme voor het overgrootste deel opportunistisch bedrog is, en dat het parlementarisme nu moet vervangen worden door een andere strijdwijze, die niet zijn nadeelen, en grootere voordeelen bezit.

Ik geef toe: op dit punt kan uw taktiek eenige voordeelen hebben. De arbeiders-regeering kan iets goeds, kan ook grootere helderheid brengen. Ook in illegale tijden kan uw taktiek voordeelig zijn. Maar evenals wij vroeger tot de revisionisten en reformisten zeiden: Wij stellen de ontwikkeling van het zelfbewustzijn der arbeiders boven al, zelfs boven kleine voordeelen, zoo zeggen wij nu tot u, Lenin, en tot uw „Rechtsche” partijgenooten: Wij stellen boven alles *den groei der massaas in wil tot de daad*. Zooals toen voor dat doel, zoo moet nu in West-Europa alles hieraan dienstbaar gemaakt worden. — Wij zullen zien wie gelijk heeft, de Linkerzijde of... Lenin. Ik twijfel geen oogenblik. Wij zullen u evenals Troelstra, Henderson, Renaudel en Legien overwinnen.

Er hier is nu de plaats om over de onderlinge verhouding van partij, klasse en massa in West-Europa te spreken.

Ook dit punt is van het grootste belang, even belangrijk als de macht van het Bankkapitaal, en de daardoor veroorzaakte Eenheid van alle groot- en klein-burgerlijke klassen.

De verhouding van partij, klasse en massa in de revolutie in West-Europa is geheel anders dan in Rusland, en zij wordt veroorzaakt, evenals de eenheid aller burgerlijke klassen, door de macht van het bankkapitaal.

Op die juist begrepen verhouding moet onze taktiek gericht en gebaseerd zijn. Wie deze verhouding niet begrijpt, kan ook niets van de taktiek van West-Europa begrijpen.

Nemen wij weder als voorbeeld Duitschland. Als voorbeeld niet alleen, omdat het met Engeland het industrieel hoogst-ontwikkelde land is, maar ook omdat het de best-ontwikkelde statistiek vertoont.

Het heeft, zooals wij reeds meermalen zeide, een proletariaat van ongeveer 20 millioen werkelijk arbeidenden, ongeveer 14 millioen industriele, ongeveer 6 millioen land-arbeiders. Wat wil dit zeggen? Dat, de kinderen, niet arbeidenden en ouden van dagen meegerekend, dit proletariaat zeker de helft, waarschijnlijk meer, van de totale bevolking van Duitschland uitmaakt.

Nu hebben wij evenwel gezien, dat het proletariaat in de revolutie

alleen staat en dat de tegenstanders van het proletariaat, van de revolutie, door hun Eenheid, door hun bewapening en hun organisatie, zelfs nu nog, zóó machtig zijn, dat de Eenheid van het geheele proletariaat noodzakelijk is om hen te overwinnen. En zij zijn, door het Bankkapitaal, zóó machtig, dat niet alleen de Eenheid noodig is, maar een overtuigde, bewuste Eenheid, een werkelijk Communistische.

Twee feiten staan dus vast: het proletariaat is zeer talrijk, meer dan de helft der bevolking; en: de tegenstand is desondanks zóó machtig, dat de Eenheid van het Proletariaat, de waarlijk Communistische Eenheid noodzakelijk is.

Alleen zóó kan het Kapitalisme neergeworpen worden, de Revolutie overwinnen.

Wat volgt dus uit deze twee feiten?

Ten eerste. Dat de diktatuur eener partij, eener communistische partij, hier, in Duitschland, niet kan bestaan als in Rusland, waar enkele duizenden het proletariaat beheerschten ¹⁾. De diktatuur moet hier om het kapitaal te overwinnen, uitgeoefend worden door de klasse zelf, de geheele klasse.

Dit, het zij voor de zooveelste maal gezegd, niet om eenige radikale, links-romantische, esthetische, heroische of intellektuele reden, maar om de zoo eenvoudige, reële, voor het Duitsche proletariaat voelbare (helaas zér voelbare) reden: dat het hooggeorganiseerde Duitsche monopolistische bankkapitaal zoo machtig is en de geheele bourgeoisie verenigt.

Dezelfde oorzaak, die de geheele bourgeoisie, groot en klein, verenigt, maakt ook dat de geheele klasse de diktatuur uitoefenen moet.

Ten tweede volgt uit de genoemde oorzaken: Dat de massa in het begin en tijdens den loop der revolutie *in twee deelen* gescheiden is. Onder massa verstaat men n.l. het proletariaat en de andere arbeidende klassen, tesamen.

Deze laatste (kleine burgers, boeren, intellektueelen, enz.) zijn in het begin en in den loop der West-Europeesche revolutie voor het overgrote deel aan het proletariaat vijandig. Dus tusschen de proletarische klasse eenerzijds en het andere deel der massa anderzijds bestaat een tegenstelling. Klasse en massa zijn in West-Europa niet een en kunnen het aan het begin en in den eersten loop der revolutie ook niet worden.

Ten slotte volgt uit de getallenverhouding van het proletariaat tot de overige klassen en uit zijn noodzakelijk eenheid, om te over-

¹⁾ De Russische communistische partij was, toen Denikin en Joedenitsch aanvielen, 13,287 man sterk, nog geen tien duizendsten gedeelte der bevolking, 150 millioen. Door opzettelijke propagandaweken groeide het aantal tot Januari 1920 tot 220,000. Nu bedraagt het nog slechts 600,000, waarvan 52 percent arbeiders.

winnen, niet alleen dat, zooals ik vroeger reeds bewezen heb, de betekenis der klasse, relatief, tegenover de macht der leiders, zeer groot moet zijn, dat de macht der leiders, relatief tegenover die der klasse, klein moet zijn, maar tevens dat hoogstwaarschijnlijk de macht in Duitschland niet in handen van eenige weinige leiders kan komen. Wanneer men het karakter der Duitsche industrie, zijn samentrekking in groote aantallen van centra, beschouwt, dan spreekt dit ook wel van zelf. Hoe groot, hoe talrijk precies de leiding zijn zal, valt nu nog niet te zeggen, — vast staat alleen dat zij zich over een groot aantal personen zal uitstrekken.

En zoo is het na Duitschland in de eerste plaats in Engeland. Maar, hoewel in iets mindere mate, overal in West-Europa.

Wat volgt nu uit het feit dat de geheele klasse de diktatuur uitoefenen moet, wat volgt hier uit voor de communistische partij?

Dat de taak der communistische partij in West-Europa bestaat, (zoo goed als alleen bestaat) in het bewust en bereid maken der klasse tot de revolutie en tot de diktatuur.

De partij moet bij al haar acties en bij haar geheele taktiek altijd in het oog houden, dat niet zij alleen, maar de klasse, de revolutie maken en de diktatuur uitoefenen moet.

Deze taak kan alleen dan vervuld worden, als de communistische partij bestaat uit politiek volkomen bewuste en overtuigde en tot elke daad en opoffering bereide revolutionairen, en als alle halve en wijfelende elementen door haar program, door haar actie, en vooral ook door haar taktiek zelf al worden geweerd.

Want alleen zóó, aldus zuiver gehouden, kan zij de klasse door haar propaganda, haar leuzen, haar vooraangaan bij iedere actie, waarlijk revolutionair en communistisch maken. Alleen door zich zelve zoo te houden kan zij vooraangaan.

Hoe groot zij, de communistische partij, door die actie worden zal, is niet vooruit te bepalen. Wenschelijk is natuurlijk zoo groot mogelijk. Maar voorop moet staan in de geheele taktiek en den geheelen strijd dit principe: Beter duizend goeden, dan honderdduizend slechten. Want die laatsten kunnen de revolutie en de diktatuur der klasse niet bereiken.

Het hangt geheel en al van de zuiverheid en de vastheid der communistische partij af, hoe machtig zij zelf en in welke mate de klasse door haar beïnvloed wordt. Ook de kwaliteit harer leiders hangt ten deele van haar taktiek af.

Met andere woorden, partijgenoot Lenin, wij moeten de taktiek volgen, die gij hebt gevolgd in 1902 en 1903, toen gij de partij oprichtet, die de revolutie heeft gemaakt.

„Alle sociaaldemokraten in Rusland waren destijds van meening, dat een proletarische organisatie moest worden gesticht, en zij meenden,

dat deze organisatie moest worden verkregen langs den weg der blinde navolging van de Deutsche sociaal-democratie; ten slotte is hieruit de mensjewistische partij gekristalliseerd. De latere Mensjewiki droomden er van, hoe men een groote arbeiderspartij zou kunnen stichten, waarin de arbeidersmassa's den weg voor hun actie zouden kunnen vinden. Zulk een partij zou iedereen hebben moeten opnemen in haar gelederen, die haar program aanvaardde, zij zou democratisch worden geleid en door vrije kritiek en vrije discussie haren revolutionairen weg vinden". Tegen dit aanlokkelijk denkbeeld richttet gij, partijgenoot Lenin, alle slagen uwer kritiek. En dat niet alleen omdat een dergelijke partij onder het Tzarisme onmogelijk, een illusie was, maar vooral ook, „omdat achter deze illusie het geweldige opportunistische gevaar verborgen was". De taktiek der mensjewiki zou beteekenen, „dat de meest wankelende en wijfelende elementen een beslissenden invloed zouden krijgen op de partij van het proletariaat. Dat wildet gij niet en gij hebt daarom het program (in het bekende eerste punt) en de taktiek zóó gehouden, dat het onmogelijk werd 1).

Zoo als gij toen, willen wij Linkschen ook doen in de derde Internationale. Wij willen door ons program en onze taktiek alleen reeds alle opportunistische, wijfelende elementen weren, wij willen alleen waarlijk revolutionairen, waarlijk communisten opnemen, wij willen alleen een waarlijk communistische actie voeren. En alles alleen om de geheele klasse met communistischen geest te vervullen, haar bereid te maken tot de revolutie en de dictatuur.

Dit laatste, dit bereid maken, is natuurlijk een proces. Een proces van wisselwerking. Elke actie, elke gedeeltelijke revolutie brengt de klasse verder, aan de partij nader, en de sterkere klasse maakt elken volgenden strijd, en ook de partij weer sterker. Zoo naderen partij en klasse elkaar meer en meer, en worden ten slotte één.

Dus dit is ons doel: De partij, klein of groot, doet alles om de klasse, die geheel alleen staat in de revolutie, die geen hulp van andere klassen heeft, die door geen boeren geholpen wordt, rijp te maken voor revolutie en dictatuur.

Maar er is nog een ander middel waarmee wij dat bereiken. Naast de politieke partij, hebben wij als strijdwapen: de Arbeiter-Union, op de bedrijfsorganisatie gegrond. Wat de partij is in de politieke, dat is de Union in de economische actie.

En evenals uit de cijfers en klassenverhoudingen in Duitschland en geheel West-Europa, die ik gegeven heb, volgt, dat niet de partij een dictatuur kan uitoefenen, zoo volgt uit deze cijfers, uit deze klassenverhoudingen, uit de Eenheid van alle burgerlijke klassen

1) De aanhalingen zijn van Radek.

tegenover de revolutie, uit de noodzakelijke Eenheid van het geheele proletariaat dáártegenover, en uit de noodzakelijkheid dat de geheele klasse de dictatuur uitoefent, dat dus de geheele klasse, haar over-groote gedeelte kommunistisch wordt, volgt nu ook met ijzeren noodzakelijkheid, en nog meer dan bij de politieke partij, dat geen vak-organisatie, geen Arbeiter-Union of Industrieele Bond of I. W. W. of Shop-Stewards Movement, zich de dictatuur kan aanmatigen.

Beide, partij en Arbeiter-Union, moeten, elk op zijn terrein, en elkander zooveel mogelijk steunende en aanvullende, alles doen om de klasse daarvoor bereid te maken. Voorloopig zijn Partij en Union nog gescheiden. Want evenals alle vakorganisaties moet de Union ook voor kleine verbeteringen strijden, en staat dus voortdurend aan opportunistische, reformistische invloeden bloot. Alleen een waarlijk communistische partij kan alles aan de revolutie ondergeschikt maken.

Uit de noodzakelijkheid dezer ontwikkeling in West-Europa (door de macht van het Bankkapitaal ontstaan) volgt dus ook ten duidelijkste, dat zij, die Arbeiter-Union, Industrial-Union, Bedrijfsorganisatie nu reeds, in het begin en den loop der revolutie, willen stellen boven de partij of deze zelfs willen afschaffen, totaal ongelijk hebben.

Langzamerhand, naar mate de partij sterker wordt, de op de bedrijfs-organisatie steunende Union groeit, de klasse meer en meer communistisch wordt, de revolutie haar doel nadert, komen klasse, partij en Arbeiter-Union of Industrial Union elkaar zeer na. Eindelijk zijn partij, Union en klasse aan elkaar gelijk en gaan in elkander op.

Ten slotte volgt natuurlijk uit de macht ende Eenheid aller burgerlijke klassen en uit de noodzakelijke Eenheid van het geheele proletariaat, dat een sterke centralisatie en een sterke discipline, zoowel in partij als in Union, absoluut noodzakelijk zijn.

Aan het Deutsche en Engelsche, het West-Europeesche en Amerikaansche proletariaat de taak om centralisatie en discipline te doen samengaan met de sterkste contróle van, met de macht over de leiding.

Want alleen zóó, door die vereeniging van centralisatie der leiding en macht der leden over de leiding, kan het West-Europeesche en Amerikaansche proletariaat zegevieren.

Dat ook na de revolutie de dictatuur der geheele klasse en de communistische gezindheid van het geheele proletariaat in West-Europa en Noord-Amerika absoluut noodig zijn, behoeft geen betoog. Want de contra-revolutie is hier zoo machtig, dat, als deze beide voorwaarden niet vervuld werden, — en als daardoor bijv. een nieuwe heerschende klasse, bestaande uit bureaucratie en intellect, opkwam en dus corruptie heerschte, — de revolutie hier weer snel zou ten onder gaan. Reeds nu moet de taktiek daartegen waken.

Dit alles welk een verschil met Rusland!

Welk een verschil met Rusland, waar, door de economische omstandigheden, door de klassenverhoudingen — en dus terecht — een handvol personen de partij, een miniem kleine partij de klasse, een minieme klasse het geheele volk regeert, waar een Arbeiter-Union niet noodig was, waar klasse en het overgrootste overige deel der werkende massa, de kleine boeren, één waren in de revolutie!

Wie nu deze uit de produktie- en klassenverhoudingen van West-Europa voortkomende verhouding van leiders, partij, klasse, en massa niet begrijpt, begrijpt van de revolutie in West-Europa en van haar noodzakelijke voorwaarden niets. Wie de West-Europesche wil leiden naar de taktiek en den weg der Russische revolutie, is niet in staat haar te leiden.

Uit deze West-Europesche, en in eenigszins anderen vorm ook Amerikaansche en Engelsch-koloniale verhoudingen, volgt dus ten duidelijkste, dat er slechts één taktiek is, die in West-Europa (en Noord-Amerika) tot de overwinning voeren kan, n.l. de Linksche, zij uit wier naam ik spreek. Want zij eischt, dat de leiders, in verhouding tot de klasse, betrekkelijk weinig macht moeten hebben, en de klasse relatief een veel grootere, zij zegt dat klasse en het overige deel der massa voorloopig niet één kunnen zijn, zij eischt dat de geheele klasse door zuiver kommunistische propaganda waarlijk kommunistisch wordt, dat dus partij en klasse één worden, zij wil daartoe de burgerlijke vakvereenigingen vernietigen en vervangen door kommunistische bedrijfsorganisaties en maakt dus ook die de vakvereenigingen vervangende organisaties, de grootste klasse-organisaties (in Duitschland omvatten de vakvereenigingen reeds 10 millioen proletariërs) aan de klasse gelijk, zij is tegen het parlementarisme, en maakt dus, evenals door de bedrijfsorganisaties, elk arbeider, dus het geheele proletariaat, zelfstandig-revolutionair, dus kommunistisch.

Zij, de Linksche partij, handelt dus volkomen in overeenstemming met de werkelijke klassen-verhoudingen in West-Europa, en heeft dus volkomen gelijk, tegenover het Executieve Comité, het Congres der derde Internationale, en tegenover u, partijgenoot Lenin!

Nog onlangs hebt gij tot een Engelsche delegatie gezegd, dat in Engeland een zeer kleine kommunistische partij de revolutie in Engeland zou kunnen maken. Gij spreekt ook hier weder als Rus, en ziet alles maar naar Russische voorbeeld. En op zulke waanideën is de taktiek der Executieve en van de Internationale gebaseerd! 1)

Maar wie dat denkt en zegt en propageert, verstaat van de West-

1) Ik wijs hier op de tegenstrijdigheid tusschen deze meening en de poging om honderdduizenden en millioenen weifelende elementen in de derde Internationale te krijgen. Ook deze tegenstrijdigheid bewijst het opportunistisme uwer taktiek.

Europeesche en Noord-Amerikaansche klasse-verhoudingen niets 1). Ik heb aan deze beschouwingen nu nog slechts toe te voegen, dat, wanneer ik spreek over de Eenheid van partij en klasse, die eindelijk bereikt wordt, en over de mogelijkheid, dat het geheele proletariaat in West-Europa en Amerika communistisch wordt, ik bedoel een zoo groot mogelijke Eenheid en een zeer groot deel van het proletariaat. De totale Eenheid en het geheele proletariaat stel ik voor als het Ideaal, als het doel waarheen wij moeten streven, als de tendens onzer taktiek. Ze geheel en al te bereiken zal wel onmogelijk en onnoodig zijn. Maar de Eenheid van partij en klasse, en het gedeelte van het proletariaat dat communistisch worden moet, zijn in verhouding tot Rusland zóó ontzaglijk veel grooter, dat dit ideaal in de taktiek voorop gezet moet worden. 2) —

Ik kom nu tot uw derde argument: de russische voorbeelden. Gij noemt ze herhaaldelijk (op blz. 1—97 komen ze telkens voor). Ik heb ze met de grootste opmerkzaamheid gelezen, en evenals vroeger bewonder ik ze ook nu nog. Altijd stond ik aan uwe zijde, van 1903 af. Ook als ik uwe motieven nog in het geheel niet kende — er waren toch zoo lang geen verbindingen — zooals bij den vrede van Brest-Litovsk, verdedigde ik u met uw eigen motieven. Uwe taktiek was ongetwijfeld schitterend voor Rusland, en de Russen hebben door middel van deze taktiek gezegevierd. Maar wat bewijst dat voor West-Europa? Weinig of niets, naar mijn meening. De sovjets, de dictatuur van het prole-

1) Een zeer sterk bewijs, hoe het Bestuur der derde Internationale alles Russisch ziet is het volgende: Na het neerslaan der Duitsche revolutie, na het neerslaan der Beiersche en der Hongaarsche zeide Moskou tot het Deutsche en Hongaarsche proletariaat: „Troost u en houdt moed. Want in Maart en Juli 1917 werden ook wij verslagen, maar in November overwonnen wij. Zooals bij ons, zal het ook bij u gaan”. En waarachtig dit zelfde zegt Moskou nu weer tot de Tsjecho-Slowaaksche arbeiders. — Maar de Russen overwonnen in November alleen, doordat de arme boeren toen Kerenski niet meer steunden! Waar zijn, o Executief Comité, die millioenen arme boeren in Duitschland, Beieren, Hongarije en Tsjecho-Slowakije? Die zijn er niet. Gij kletst dus maar wat.

Maar het heillooze van deze taktiek van Moskou zit niet alleen hierin, dat zij de arbeiders met een valsch beeld troost, maar vooral hierin, dat zij uit de nederlagen in Duitschland, Beieren, Hongarije en Tsjecho-Slowakije niet de juiste les trekt. Die les moest zijn: „Vernietigt uwe vakvereenigingen en vormt bedrijfsorganisaties en maakt zoo uwe partij en uwe klasse innerlijk sterk”. — Maar in plaats van deze les hoort men slechts: „Het zal bij u gaan als bij ons!”

Maar is het geen tijd, dat overal in West-Europa een oppositie tegen deze taktiek van Moskou voor West-Europa ontstaat, en dat deze zich tot één ijzeren oppositie organiseert? — Het gaat hier om leven of dood der wereldrevolutie zelf. En ook der russische.

2) Hierbij moet natuurlijk onthouden worden, dat wij hier nu voortdurend spreken over een ontwapend proletariaat. Kreeg het proletariaat, door eenige oorzaak, b.v. nieuwen oorlog, of later in de revolutie, weer de wapens in handen, dan zouden niet alle bovenbeschreven voorwaarden gelden.

tariaat, de middelen voor de revolutie en voor den wederopbouw nemen wij aan. Ook uwe buitenlandsche taktiek, — tot hiertoe ten minste — strekt ons tot voorbeeld. Anders echter is het gesteld met uw taktiek voor West-Europa. En dat is zeer natuurlijk.

Hoe zou de taktiek in Oost- en West-Europa dezelfde kunnen zijn? Rusland was een land met een zeer overwegenden landbouw, en een slechts ten deele hoog ontwikkeld industrieel kapitalisme, dat, in vergelijk tot het land, nog zeer klein was. En voor een heel groot deel nog gevoed door buitenlandsch kapitaal. In West-Europa en vooral in Duitschland en Engeland is het juist omgekeerd. Bij u: nog de ouderwetsche kapitaalvormen, van het woekerkapitaal af. Bij ons: bijna uitsluitend hoog ontwikkeld bankkapitaal. Bij u: geweldige overblijfselen uit den feudalen en voor-feudalen tijd, en zelfs uit den tijd der stammen en der barbaarschheid. Bij ons, vooral in Engeland en Duitschland: alles, landbouw, handel, verkeer, industrie, in den greep en onder den invloed van het allerhoogst ontwikkeld kapitalisme. Bij u enorme overblijfselen van de lijfeigenschap, de arme boeren, en op het land een verzonken middenstand. Bij ons zelfs de arme boeren nog in verbinding met de moderne productie, het verkeer, de techniek en den ruilhandel. In de stad en op het land de middenstand, ook de allerlaagste, in de directe aanraking met de groot-kapitalisten.

Gij hebt nog klassen, waarmede het naar boven komende proletariaat zich kan verbinden. Het bestaan van deze klassen helpt reeds. Hetzelfde geldt natuurlijk voor de politieke partijen. Bij ons niets van dat alles.

De compromissen, het sluiten van overeenkomsten naar alle richtingen, zooals ge dat zoo pakkend beschrijft, het benutten van de „scheuren”, zelfs tusschen de liberalen en de grondbezitters, was daarom bij u natuurlijk goed. Bij ons is het onmogelijk. — Vandaar het onderscheid in taktiek, in het Oosten en Westen. Onze taktiek past zich aan aan onze verhoudingen. Zij is hier even goed als de uwe in uw verhoudingen.

Ik vind uw russische voorbeelden vooral op blz. 12, 13, 26, 27, 37, 40, 51 en 52. Maar welke beteekenis deze voorbeelden ook hebben mogen voor de Russische vakverenigingskwestie, (blz. 27), voor de West-Europeesche beteekenen zij niets, daar het proletariaat hier veel sterker wapens noodig heeft. Wat het parlementarisme betreft, zijn uw voorbeelden of ontleend aan een tijd toen de revolutie er nog niet was (bijv. op blz. 16, 26, 41, 51) en deze gelden dus niet voor de kwestie die wij hier behandelen, of, daar gij de partij der arme boeren en kleine burgers hebt kunnen gebruiken, zijn zij zoo verschillend van onze verhoudingen, (blz. 12, 37, 40, 41, 51) dat zij voor deze niet meetellen. 1)

1) De behandeling van alle Russische voorbeelden zou te eentonig worden. Ik verzoek den lezer, ze alle over te lezen; men zal dan zien, dat wat hierboven gezegd is, juist is.

Het komt mij voor, partijgenoot, dat uw absoluut verkeerde oordeel, de geheele verkeerde opvatting van uw boek, en niet minder de daarmede overeenstemmende taktiek der Executieve van Moskou, — uitsluitend daaraan toe te schrijven zijn, dat gij onze verhoudingen niet genoeg kent, of liever gezegd, dat gij uit uw kennis niet de juiste gevolgtrekkingen maakt, en ze te zeer van Russisch standpunt beoordeelt.

Dat wil echter zeggen — en het dient hier zoo scherp mogelijk herhaald te worden, omdat het wel en wee van het Europeesche proletariaat er van afhangt, — dat noch gij, noch de Executieve in Moskou, zoo gij bij deze taktiek volhardt, in staat zijt, de West-Europeesche en daardoor de wereldrevolutie te leiden.

Gij vraagt: Kunt gij, die de wereld wilt hervormen, niet eens een parlamentsfractie vormen?

Wij antwoorden: Uw eigen boek hier is reeds een bewijs dat wie dit laatste probeert, onmiddellijk de arbeidersbeweging op verkeerde wegen en in het verderf leidt.

Het boek spiegelt den arbeiders van West-Europa een waan, iets onmogelijks voor: compromissen met de burgerlijken in de revolutie.

Het toovert hun iets voor dat niet bestaat: dat de burgerlijken in West-Europa in de revolutie gesplitst zijn. Het spiegelt hun voor, dat een compromis met de sociaal-patriotten en de „schommelende”, elementen in het parlement hier bij ons iets goeds kan opleveren, terwijl het bijna alleen onheil brengt.

Uw boek voert het West-Europeesche proletariaat terug in het moeras, waar het met de allergrootste moeite nog niet uitgekomen is, maar bezig is uit te komen.

Het voert ons terug in het moeras, waarin Scheidemann, Clynes, Renaudel, Kautsky, Macdonald, Longuet, Van de Velde, Branting en Troelstra ons gebracht hebben. (Het kan niet anders of het moet groote vreugde geven bij al dezen, evenals bij de burgerlijke partijen, als zij het begrijpen.) Het boek is voor het communistische revolutionaire proletariaat, wat Bernstein's boek voor het voor-revolutionaire geweest is. Het is uw eerste niet goede boek. Voor West Europa is het het slechtste boek, wat men zich denken kan.

Wij, Partijgenooten der Linkerzijde, moeten ons vast aaneensluiten, van onder op alles gezamenlijk beginnen, en de scherpste kritiek uitoefenen tegen allen die in de Derde Internationale niet den juisten weg gaan. 1)

1) Persoonlijk ben ik van meening dat in landen waar de revolutie nog niet dichtbij is, en waar de arbeiders nog niet sterk genoeg zijn om haar te maken, het parlementarisme nog gebruikt kan worden. De scherpste controle en kritiek op de afgevaardigden is een vereischte. Andere partijgenooten, Sylvia Pankhurst e. a. zijn, geloof ik, van een andere meening.

Wanneer ik nu uit al deze uitwijdingen over het parlementarisme de slotsom trek, dan moet deze dus luiden: Uwe drie argumenten voor het parlementarisme beteekenen of heel weinig, of zij zijn fout.

En evenals in het vakvereenigingsvraagstuk is uwe taktiek dus noodlottig voor het proletariaat.

En met deze verkeerde of onbeduidende redenen bedekt gij het feit, dat gij honderdduizenden opportunisten in de derde Internationale brengt.

IV.

HET OPPORTUNISME IN DE DERDE INTERNATIONALE.

Dit vraagstuk evenwel van het opportunisme in onze eigen rijen is van zoo groot gewicht, dat ik hierover nog uitvoerig spreken moet.

Partijgenoot! Met de oprichting der derde Internationale is ook bij ons het opportunisme niet gestorven. Wij zien het reeds in alle communistische partijen, in alle landen. Het zou ook een wonder zijn, en in strijd met alle wetten der ontwikkeling, wanneer datgene, waardoor de IIe Internationale stierf, niet voortleefde in de derde.

Integendeel, evenals in de IIe internationale de strijd tusschen anarchisme en sociaaldemocratie werd uitgevochten, zoo wordt de strijd tusschen opportunisme en revolutionair marxisme uitgevochten in de derde.

Ook nu weer zullen communisten in het parlement gaan, om leiders te worden. Vakvereeningen en arbeiderspartijen zullen gesteund worden, ten einde stemmen te krijgen bij de verkiezingen. Inplaats dat er partijen worden gesticht voor het communisme, wordt het communisme gebruikt, om partijen te stichten, ja om leiders macht te geven. Slechte parlementaire compromissen met sociaal-patriotten en burgerlijken zullen weer in gebruik komen, daar de revolutie in West-Europa nu eenmaal langzaam zal gaan. Het vrije woord zal worden onderdrukt, en goede communisten zullen worden uitgestooten. Kortom, de praktijken der IIe Internationale zullen weder opleven.

Daartegen moet de Linkerzijde zich verzetten, zij moet er zijn, om dat te bestrijden, evenals zij dat in de IIe Internationale deed. De Linkerzijde moet daarin gesteund worden door alle marxisten en revolutionairen, ook al meenen dezen dat zij zich op bepaalde punten vergist. Want het opportunisme is onze grootste vijand. Niet alleen, zooals gij zegt (blz. 13), buiten, maar ook in onze eigen gelederen.

Het zou duizendmaal erger zijn als het opportunisme weer binnensloop, met zijn verwoestende gevolgen voor de ziel en voor de kracht van het proletariaat, dan dat de Linkschen te radicaal zouden optreden.

De Linkerzijde, ook al gaat zij soms te ver, blijft steeds revolutionair. Zij zal haar taktiek veranderen, zoodra zij ziet, dat deze niet juist is. De opportunistische rechterzijde wordt steeds opportunistischer, en zal steeds dieper in het moeras verzinken, steeds meer de arbeiders bederven. Niet voor niets hebben wij dat geleerd in een 25-jarigen strijd.

Het opportunisme is de pest der arbeidersbeweging en de dood der revolutie. Door het opportunisme is alle kwaad gekomen, het reformisme, de oorlog, de nederlaag, de dood der revolutie in Hongarije en in Duitschland. Het opportunisme is de oorzaak van onzen ondergang. En het is er weer, in de IIIe Internationale.

Waartoe veel woorden te gebruiken? Zie om u heen, Partijgenoot. Ach, zie in u zelf, en in het Executief Comité! Zie in alle landen van Europa.

Lees de kranten der British Socialist Party, nu de communistische partij. Lees tien, twintig exemplaren van die krant. Lees de zwakke kritiek op de vakvereeningen, de Labour Party, de parlementsleden, en leg die krant naast het blad der „Linkschen“, de „Workers Dreadnought“! Vergelijk die krant der Partij, die bij de Labour Party aangesloten is, met die welke haar bestrijdt, en ge zult weten dat het opportunisme zich in groote massaas van de IIIe Internationale meester hoopt te maken. Om weer, (door den steun van de contra-revolutionaire arbeiders) macht te krijgen in het parlement. Macht... naar het voorbeeld der IIe Internationale. — Bedenk ook, dat de U. S. P., haar groote meerderheid, weldra tot de IIIe Internationale zal toetreden, en met haar vele partijen van het Centrum! Geloof gij dat, wanneer gij deze partijen dwingt, Kautsky, Thomas enz. enz. uit te stooten, er niet een groote menigte, honderd duizenden andere opportunisten zullen komen? De geheele maatregel van dit uitstooten is kinderachtig. Er nadert een ontelbare menigte opportunisten 1), vooral na uwe brochure.

Zie eens naar de hollandsche communistische partij, eens de Bolschewiki van West-Europa genoemd. En, de toestanden in aanmerking genomen, terecht. Lees de brochure over de hollandsche partij, hoe die geheel door het opportunisme der IIe Internationale bedorven is. Gedurende den oorlog, en er na, en zelfs nu nog, heeft zij zich gegeven aan de Entente. De partij die eens zoo schitterend was, is nu een toonbeeld van dubbelzinnigheid en bedrog.

Maar zie slechts naar Duitschland, partijgenoot, naar het land waar de revolutie ontbrand is. Daar huist en groeit het opportunisme. Wij

1) Op een dag kwamen (in Halle) 50000 nieuwe leden. Onder leiders, die gij zelf nog voor korten tijd erger dan de Scheidemanns genoemd hebt. — En in Tours kwamen drie kwart der Fransche socialistische partij, tot voor heel kort voor het grootste deel sociaal-patriotten.

hebben met verbazing gehoord hoe gij de houding der K. P. D. in de Maartdagen hebt gesteund. Maar gelukkig hebben wij uit uwe brochure gezien, dat gij den gang van zaken niet wist. Gij hebt wel gebillijkt de houding der K. P. D.-Centrale, die aan Ebert, Scheidemann, Hilferding en Crispian loyale oppositie aanbood, maar toen gij uw brochure schreef, wist gij blijkbaar nog niet dat dit gebeurde op het zelfde moment, waarop Ebert de troepen verzamelde tegen het Duitsche proletariaat, waarop de algemeene staking nog in groote stukken van Duitschland voortduurde, en waarop het grootste deel der communistische massaas de revolutie, zoo al niet tot de overwinning, dat was misschien nog niet mogelijk, maar in elk geval tot grootere macht probeerde te voeren. Terwijl de massa met stakingen en gewapenden opstand de revolutie voortzette, (er is nog nooit in Duitschland zoo iets hoopvol en geweldigs geweest als de opstand in het Ruhrgebied en de algemeene staking) boden de leiders parlementaire compromissen aan. Daardoor steunden zij Ebert tegen de revolutie in het Ruhrgebied. 1) Zoo er ooit een voorbeeld is geweest hoe vervloekt het gebruik van het parlementarisme in de revolutie, in West Europa, kan zijn, is het wel dit. Ziet gij, partijgenoot, dat is het parlementaire opportunisme, het compromis met de sociaal-patriotten en de Onafhankelijken, dat wij niet willen, en dat gij bevordert!

En, partijgenoot, wat is er, *nu reeds*, uit de bedrijfsraden geworden in Duitschland?

Gij en de Executieve en de derde Internationale hadden de Communisten geraden, daar in te gaan met alle andere richtingen opdat zij de leiding in de vakvereenigingen zouden krijgen. En wat is er nu geschied? Het omgekeerde. De Centrale van de bedrijfsraden is bijna reeds tot een werktuig van de vakvereeniging geworden. De vakvereenigingen zijn als de octopus, die al het levende, wat in zijn bereik komt, worst.

Partijgenoot, lees en onderzoek zelf alles wat in Duitschland, in West-Europa gebeurt, en ik heb hoop, dat gij naar ons overkomt. Evenals ik denk, dat de ondervinding de derde Internationale tot onze taktiek zal brengen. —

En wanneer het zoo gaat in Duitschland, hoe zal het dan in Frankrijk en Engeland zijn!

Ziet gij, partijgenoot, dat zijn de leiders die wij niet willen. Dat is de eenheid van massa en leiders die wij niet willen. En dat is de ijzeren discipline, de militaire kadaver-gehoorzaamheid die wij niet willen.

1) Partijgenoot Pannekoek, die Duitschland precies kent, had dit voorspeld: „Wanneer de leiders van den Spartacusbond zouden moeten kiezen tusschen parlement en revolutie, zouden zij het parlement kiezen.”

Nog een enkel woord tot het Executieve Comité en vooral tot Radek: Het Executieve Comité heeft het gewaagd, van de K.A.P.D. te eischen dat zij Wolfheim en Lauffenberg zou uitstooten, inplaats van deze kwestie aan haar zelf over te laten. Het heeft de K.A.P.D. met dreigementen ontvangen en de Centrumspartijen, zooals de U.S.P., geveleid. Maar het heeft niet geëischt dat de Italiaansche partij de sociaal-patriotten zou uitstooten! Het heeft niet geëischt dat de K.P.D. de Centrale zou uitstooten, die door haar aanbod mede verantwoordelijk is voor het neerschieten der communisten in het Ruhrgebied. En het heeft niet geëischt dat de Hollandsche partij Wijnkoop en Van Ravesteyn zou uitstooten, die in den oorlog Hollandsche schepen hebben aangeboden aan de Entente. Dit wil niet zeggen dat *ik* zou willen dat deze partijgenooten werden uitgestooten. Integendeel, ik ben overtuigd dat het allen goede partijgenooten zijn, die alleen gedwaald hebben, omdat de ontwikkeling, het begin der West Europeesche revolutie zoo ontzettend moeilijk is. Wij allen, hier, zullen nog vele fouten begaan. — En bovendien zou dat uitstooten in deze Internationale, zooals zij nu wordt, toch niets helpen.

Ik wijs er slechts op om nog eens weer met een nieuw voorbeeld aan te toonen hoe zeer het opportunisme reeds in onze eigen gelederen woedt. Want het Moskouer Centraalbestuur heeft daarom alleen deze onrechtvaardige daad tegen de K.A.P.D. begaan, omdat zij voor haar opportunistische wereldtaktiek de werkelijk revolutionairen niet hebben wilde, maar wel de opportunistische Onafhankelijken. Zij heeft de taktiek van Lauffenberg en Wolfheim opzettelijk tegen de K.A.P.D. gebruikt, hoewel zij wist dat deze het er niet mee eens was. En dat alleen om de meest ellendige opportunistische redenen. Omdat zij *massaas* om zich heen wil hebben, de vakvereenigingen, en de politieke partijen, om het even of die communistisch zijn of niet.

De IIIde Internationale heeft twee dingen gedaan die duidelijk bewijzen waar zij heengaaf. Het eerste is het afzetten van de meerderheid van het Amsterdamsch Bureau, de *eenige* groep van revolutionaire marxistische theoretici in West Europa, die nooit is afgeweken of heeft gewijfeld. Het tweede feit, dat haast nog erger is, was de behandeling der K.A.P.D. in Moskou, de *eenige* partij in West-Europa die, van haar ontstaan af tot nu toe, de revolutie heeft geleid zooals die geleid moet worden. Terwijl de Centrumspartijen, de Onafhankelijken, het Fransche en Engelsche centrum, die steeds de revolutie hebben verraden, op allerlei wijzen werden aangelokt, is de K.A.P.D., de werkelijk revolutionaire partij, als een vijand behandeld. Dit zijn slechte voortteekenen, partijgenoot.

Met één woord: de IIde Internationale leeft nog, of weer, *te midden van ons*. En het opportunisme voert in het verderf. En omdat het daar-

heen voert, en zoo sterk onder ons is, sterker dan ik ooit had kunnen droomen, daarom moet de linkerzijde er zijn. Ook wanneer de verdere goede redenen voor haar bestaan ontbraken, zou zij er toch moeten zijn als oppositie, als tegenwicht tegen het opportunisme.

Ach partijgenoot, zoo gij en de derde Internationale de taktiek der „Linkerzijde” in de derde Internationale gevolgd hadt, die niets anders is dan de „zuivere” taktiek der Bolschewiki in Rusland, maar dan aangepast aan de West-Europeesche (en Noord-Amerikaansche) verhoudingen!

Zoo gij als eischen en statuten voor de derde Internationale voorgesteld en doorgezet hadt: de economische organisatie in bedrijfsorganisaties en arbeiders-Unionen, (waarin zoo noodig industriële verbonden hadden kunnen worden ingevoegd, op de bedrijven gebaseerd), en de politieke organisatie in partijen met verwerping van het parlementarisme!

Dan hadt gij in alle landen een vaste, absoluut vaste kern gekregen, partijen die de revolutie werkelijk konden uitvoeren. Die door hun eigen voorbeeld in hun eigen land, en niet door drang van buiten, langzamerhand de massaas om zich heen verzameld zouden hebben. Dan hadt gij economische organisaties gekregen, die de contra-revolutionaire vakverenigingen vermorzeld zouden hebben.

En dan zoudt gij met één slag aan alle opportunisten den pas afgesneden hebben. Want deze hebben slechts daar iets te zoeken, waar gekonkel met de contra-revolutie, de burgerlijke of de sociaal democratische, te vinden is.

Maar dan hadt gij tevens, — en dat is verreweg de hoofdzaak, — de arbeiders in zeer hooge mate, zoover als dat in het tegenwoordige stadium mogelijk is, tot zelfstandige strijders gemaakt.

Wanneer gij, Lenin, en gij Trotzky, Zinovieff, Boecharin en Tsjitsjerin dit gedaan hadt, deze taktiek gekozen hadt, met uw autoriteit en ervaring, met uwe kracht en uw genie, en wanneer gij ons geholpen hadt om de fouten uit te roeien die ons nog aankleven, en die ook onze taktiek nog heeft, dan zouden wij een derde Internationale gekregen hebben, die, innerlijk volkomen vast aaneengesloten, uiterlijk onwrikbaar sterk, door haar voorbeeld geleidelijk het geheele proletariaat der wereld om zich heen zou hebben verzameld, en die het Communisme zou hebben gegrondvest.

Het is waar, er is geen taktiek zonder nederlagen. Maar een zoodanige taktiek zou de minste nederlagen geleden en er zich het gemakkelijkst van hersteld hebben, zij zou den kortsten weg gegaan zijn, en de snelste en zekerste overwinning behaald hebben. De uwe voert tot een langdurige nederlaag met vreeselijke gevolgen voor het proletariaat.

Maar gij hebt dit niet gewild, omdat gij onmiddellijk, inplaats van bewuste, vastbesloten strijders, gedeeltelijk nog geheel onbewuste massaas wenscht.

V.

SLOT.

Er rest mij nog iets te zeggen over uw laatste hoofdstuk: „*Gevolgtrekkingen*”, het voornaamste wellicht van uw geheele boek. Ik heb het met de grootste vreugde gelezen, zolang ik dacht aan de Russische revolutie. Maar steeds weer moest ik bedenken: de taktiek die voor Rusland zoo schitterend is, is hier slecht. Zij leidt tot den ondergang.

Gij zegt hier, partijgenoot, (blz. 68-74), dat in een gegeven stadium van ontwikkeling de massaas moeten worden aangetrokken, de millioenen en nog eens millioenen. Dan kan men niet langer volstaan met de propaganda voor het „zuivere” communisme, die de voorhoede heeft verzameld en opgevoed. Dan gaat het er om... .. en dan volgen weer uwe opportunistische methoden, die ik reeds weerlegd heb: het benutten van de „scheuren”, van kleinburgerlijke elementen, enz.

Partijgenoot, dit geheele hoofdstuk is fout. Gij oordeelt als Rus, niet als internationaal communist, die het werkelijke, het West-Europeesche kapitalisme kent.

Bijna ieder woord van dit hoofdstuk, dat voor de kennis van uw revolutie zoo schitterend is, is onjuist voor het groot-industriële kapitalisme, het kapitalisme der trusts en monopolies.

Ik zal u dit nu aantoonen. Eerst in kleine dingen.

Gij schrijft over het communisme in West-Europa: „De voorhoede van het West-europeesche proletariaat is gewonnen.” (blz. 70). Dat is niet juist, partijgenoot. „De tijd der propaganda is voorbij” (blz. 69). Dat is onwaar. „De proletarische voorhoede is ideëel veroverd” Dat is niet zoo. Dat staat op één lijn met wat ik onlangs van Boecharin las, (en het komt uit denzelfden geestestoestand voort): „Het engelsche kapitalisme is bankroet”. Ook van Radek las ik dergelijke fantastische uitingen, die meer van astrologie dan van astronomie hadden. Niets van dat alles is waar. Er is nog nergens een voorhoede, behalve in Duitschland. Niet in Engeland, noch in Frankrijk, noch België, of Holland, en ook niet, zoo ik goed ben ingelicht, in de Scandinavische landen. Er zijn alleen maar eenige éclairceurs, die het onder elkaar nog niet eens zijn over den te volgen weg. Een vreeselijke onwaarheid is: „de tijd van propaganda is voorbij.”

Neen, partijgenoot, deze tijd breekt voor West-Europa eerst aan. Nergens bestaat nog een vaste kern.

Wat wij hier noodig hebben, is juist een kern, zoo vast als staal, zoo klaar als kristal. En daarmee moet begonnen worden, om daarmee een groote organisatie op te bouwen. Wat dit betreft zijn wij hier in het stadium waarin gij waart in 1903, of vroeger nog, in den tijd der Iskra. De omstandigheden, de toestanden zijn hier veel verder dan wij zelve, maar daarom moeten wij onszelven toch niet laten meeslepen om zonder kern te beginnen.

Wij hier in West-Europa, de communistische partijen in Engeland, Frankrijk, België, Holland, Skandinavië, Italië, zelfs de K.A.P.D. in Duitschland, moeten voorloopig nog klein blijven, niet omdat wij dat zoo graag willen, maar omdat wij anders niet krachtig kunnen worden.

Een voorbeeld: België. Behalve in Hongarije vóór de revolutie, is er geen proletariaat, dat zoo door het reformisme bedorven is als het Belgische. Wanneer het communisme daar tot een massa-beweging werd, (met parlementarisme enz.) dan zouden onmiddellijk de aasgieren, de streber enz., het geheele opportunisme, zich daarop werpen en het in het verderf sleuren. En zoo is het overal.

Daarom, omdat de arbeidersbeweging hier heel zwak is, en nog bijna geheel in het opportunisme verward, door het opportunisme bevangen, en omdat het communisme haast nog niets is, daarom moeten wij een kleine kern vormen, en strijden (op de punten van het parlementarisme en de vakverenigingen, en op alle andere), om de grootst mogelijke helderheid en klaarheid te bereiken, tot het uiterste theoretisch zuiver.

Een secte dus, zegt het Executieve-Comité. Zeer zeker, een secte, zoo gij dezen naam wilt geven aan de kern eener beweging die de wereld verovert!

Partijgenoot, uwe beweging van de Bolschewiki is ook eens klein geweest en nietig. En doordat zij klein was, en bleef, en langen tijd blijven wilde, heeft zij zich zuiver gehouden. En daardoor, daardoor alleen is zij machtig geworden. Zoo willen ook wij het doen.

Dit is een kwestie van buitengewoon groot gewicht. Niet alleen de West-Europeesche, maar ook de Russische revolutie hangt er vanaf. Wees voorzichtig, partijgenoot! Gij weet dat Napoleon, toen hij het moderne kapitalisme over Europa wilde uitbreiden, ten slotte te gronde ging, en plaats maakte voor de reactie, toen hij daar was aangekomen, waar niet alleen te veel middeleeuwen, maar vooral nog te weinig kapitalisme was.

Deze kleinere beweringen die gij te berde brengt, zijn dus onwaar. Ik ga nu over tot de grootere, tot de voornaamste van allen, : dat nu de tijd gekomen is om zonder propaganda voor het „zuivere” communisme de millioenen aan te trekken door de door u beschreven opportunistische politiek. Zelfs al hadt gij gelijk in de kleine dingen, partijgenoot, al waren de communistische partijen hier werkelijk reeds krachtig genoeg, dan was dit nog van A tot Z fout.

De zuivere propaganda voor het nieuwe communisme blijft hier in West-Europa, gelijk ik reeds vaak gezegd heb, van het begin tot het einde der revolutie noodig. Want het zijn de arbeiders, en de arbeiders alleen, die het communisme brengen moeten. Van de andere klassen hebben zij tot aan het einde der revolutie geen steun (van eenige betekenis) te wachten.

Gij zegt (blz. 72) : „De tijd der revolutie is aangebroken, wanneer wij de voorhoede hebben, en wanneer 1. alle ons vijandige klassen genoegzaam in verwarring geraakt zijn, genoegzaam onderling getwist hebben, genoeg verzwakt zijn door den strijd, die hunne krachten te boven gaat; 2. alle wijfelende, onzekere tusschenelementen, dat wil zeggen de kleine burgers, de kleinburgerlijke democratie, voor het volk genoegzaam ontmaskerd zijn en zich door hun bankroet genoegzaam blootgegeven hebben”.

Welaan partijgenoot, dat is Russisch. In het verrotte Russische staatslichaam waren dat de voorwaarden voor de revolutie.

Maar in de moderne, werkelijk groot-kapitalistische staten zullen de voorwaarden geheel andere zijn. De grootburgerlijke partijen zullen zich tegenover het communisme aaneensluiten, niet in verwarring geraken, en de kleinburgerlijke democratie zal zich bij haar voegen.

Natuurlijk niet absoluut, maar toch in die mate, dat het onze taktiek moet bepalen.

In West-Europa staat ons een revolutie te wachten, die van beide zijden een vast besloten strijd zal zijn, met een krachtige organisatie van den kant der burgers en kleine burgers.

Een strijd, die wij dus met de beste wapens, de beste vormen van organisatie, de beste, sterkste strijdmiddelen moeten organiseeren.

Hier, niet in Rusland, zal de werkelijke strijd tusschen kapitaal en arbeid plaats vinden. Omdat hier het werkelijke kapitaal is.

Wanneer gij denkt, dat ik (uit zucht naar theoretische zuiverheid) overdrijf, zie dan slechts naar Duitschland. Er is daar een totaal bankroet, bijna hopeloos kapitalisme. Maar alle klassen, groot- en kleinburgers, groote en kleine boeren, blijven, door de macht van het bankkapitaal, vast aaneengesloten tegen het communisme. Zoo zal het bij ons overal zijn.

Het is waar, dat heelemaal aan het einde der ontwikkeling, der revolutie, wanneer de vreeselijkste crisis aangebroken is, wanneer wij heel dicht bij de overwinning zijn, dat *dan* de eenheid der burgerlijke klassen misschien zal verdwijnen, en dat eenige elementen der kleine burgers en boeren bij ons zullen komen. Maar wat helpt dat? *Wij moeten onze taktiek bepalen voor het begin en voor den loop der revolutie.*

Gij zegt in dit boek en in vele van Uw geschriften, dat de revolutie

in West-Europa niet uitbreken kan en moet, voordat die kleinburgerlijke democratische partijen fiasko hebben gemaakt. Ook in dit zoo bij uitstek gewichtige vraagstuk (dat gij zelf terecht vaak een der gewichtigste noemt) bewijst gij weder dat gij, vergeef mij, van de West-Europeesche revolutie zoo goed als niets begrijpt. Want niet alleen zullen deze democratische groepen zich bij het groote kapitaal houden, maar hun geweldige aantal (bijna 20 millioen) zal de arbeiders dwingen om vóór de wijfeling(!) der „demokraten” de omwenteling te beginnen. Wanneer 7 millioen arbeiders-proletariërs op een bevolking van 180 millioen lijden zooals de Russische in 1917, dan moeten zij wachten tot de boeren bereid staan. Maar 20 millioen arbeiders, Duitsche proletariërs (van wie 13 millioen industriele) wachten daarop niet. En terecht.

Omdat dit alles zoo is, en zoo zijn moet, (door de klasse-verhoudingen en vooral door de productieverhoudingen) daarom staat het proletariaat alleen.

Omdat het alleen staat kan het alleen zegevieren, wanneer het *geestelijk* geweldig aan kracht toegenomen is.

En omdat het zoo alleen zegevieren kan, is de propaganda van het „zuivere” communisme hier (geheel anders dan in Rusland) tot het einde toe noodig.

Zonder deze propaganda gaat het West-Europeesche, en daardoor ook het Russische proletariaat, te gronde.

Wie dus hier, in West-Europa, gelijk gij dat doet, de compromissen met de burgerlijke en kleinburgerlijke elementen, kortom, het opportunisme wil, — die laat zich leiden door een waan inplaats van door een realiteit, die misleidt het proletariaat, die (ik gebruik hetzelfde woord dat gij tegenover het Amsterdamsche Bureau hebt gebruikt), die *verraadt* het proletariaat. Het Russische en het Wereld-proletariaat.

En datzelfde geldt voor de Executieve in Moskou.

Terwijl ik de laatste regels schreef, kwam het bericht, dat de Internationale uw taktiek en die der Executieve heeft aangenomen. De West-Europeesche afgevaardigden hebben zich door den glans der Russische revolutie laten verblinden. Welaan, wij zullen dus den strijd in de IIIde Internationale opnemen.

Wij, partijgenoot, dat wil zeggen uwe oude vrienden Pannekoek, Roland Holst, Rutgers en ik, hebben ons, toen wij uwe West-Europeesche taktiek leerden kennen, afgevraagd, wat daarvan de reden kon zijn. De meeningen verschilden. De een zeide: de economische toestand van Rusland is zoo slecht, dat het vóór alles vrede noodig heeft. Daarom wil Lenin een zoo groot mogelijke macht om zich verzamelen: Onafhankelijken, Labour Party, enz., die hem helpen om vrede te krijgen.

De ander zeide: hij wil de algemeene revolutie in Europa verhaasten. Daaraan moeten millioenen meedoen. Daarom dit opportunisme.

Ik voor mij geloof, zooals ik reeds zeide, dat gij de Europeesche verhoudingen verkeerd ziet.

Maar hoe dit ook zij, uit welke beweegredenen gij ook handelt, gij zult de vreeselijkste nederlaag lijden, en het proletariaat tot de vreeselijkste nederlaag voeren, zoo gij bij deze taktiek volhardt.

Want wanneer gij Rusland, de Russische revolutie, wilt redden, verzamelt gij met deze taktiek de niet communistische elementen. Deze vereenigt gij met ons, de werkelijke communisten, terwijl wij nog niet eens een vaste kern hebben! Met dit mengelmoes van doode vakvereenigingen, met een massa van halve, vierde, achtste en heelemaal-niet-communisten, waarin een goede kern ontbreekt, wilt gij strijden tegen het hoogst georganiseerde kapitaal der wereld, waarmee alle niet-proletarische klassen verbonden zijn. Het spreekt van zelf, dat dan in den slag het mengelmoes uiteenvalt en de groote massa op de vlucht slaat.

Een verpletterende nederlaag, partijgenoot, van het Duitsche proletariaat bijv., zal het teeken zijn voor een algemeenen aanval op Rusland.

Wanneer gij hier de revolutie maken wilt, met dit mengsel van Labour Party en Onafhankelijken, Fransch centrum en Italiaansche partij, met deze vakvereenigingen etc. etc., dan zal het precies zoo gaan.

De regeeringen zullen voor zulk een opportunistischen hoop in het geheel niet bang zijn.

Wanneer gij echter innerlijk vaste, radicale groepen, vaste (zij het ook kleine) partijen vormt, dan zullen, daar deze alleen de massaas in de revolutie tot groote daden meeslepen — zooals de Spartacusbond in het begin toonde — de regeeringen deze partijen vreezen, zij zullen Rusland vrij moeten laten, en eindelijk zal, als de partijen op deze „zuivere” wijze gegroeid zijn, de overwinning komen. Deze „linksche” taktiek van ons is dus niet slechts voor ons maar ook voor Rusland de beste, neen, de eenige, die redden kan.

Uwe taktiek echter is Russisch. Zij was uitstekend in een land waar een millioenenleger van arme boeren klaar stond, en een verloopen middenstand voortdurend wijfelde. Hier deugt zij niet.

Hier moet ik nu eindelijk uwe bewering en die van vele uwer medestrijders weerleggen, waarover ik reeds in het derde hoofdstuk sprak: dat namelijk de revolutie in West-Europa eerst kan beginnen, nadat de lagere, de democratische klassen van het kapitalisme voldoende in verwarring gebracht, geneutraliseerd of gewonnen zijn.

Ook deze bewering in deze voor de revolutie allerbelangrijkste kwestie bewijst, dat gij alles slechts van Oost-Europeesch standpunt ziet. En zij is onjuist.

Want het proletariaat is in Duitschland en Engeland zoo talrijk, zoo machtig door zijn organisatie, dat het de revolutie, haar begin en haar

voortgang, ook zonder en tegen deze klassen kan maken. Ja, maken moet, wanneer het zoo lijdt als in Duitschland.

En het kan dit, *als het slechts de juiste taktiek volgt*. Als het slechts zijn organisatie op de bedrijven grondvest, en als het maar het parlementarisme verwerpt. Als het slechts de arbeiders op deze wijze sterk maakt.

Wij Linkerzijde kiezen onze taktiek niet slechts om alle redenen die ik hier heb aangetoond, maar vooral ook omdat het West-Europeesche, en vooral het Engelsche en Duitsche proletariaat alleen, op zichzelf staand, wanneer het eenmaal tot bewustheid en tot eenheid komt, zoo geweldig sterk is, dat het op deze *eenvoudige* wijze kan zegevieren. Het Russische proletariaat moest, omdat het alléén te zwak was, langs omwegen gaan, en het heeft dit gedaan op een schitterende wijze, die alles overtreft wat het wereldproletariaat ooit gedaan heeft. Maar het West-Europeesche proletariaat kan zegevieren op rechte, klare wijze.

Daarmee is deze bewering van u en uwe medestanders weerlegd. —

Nog één argument moet ik weerleggen, dat ik vaak las bij de rechtsche communisten, dat ik hoorde van den russischen vakvereenigingsleider Losofski, en dat ook bij u voorkomt: „De crisis zal de massa tot het communisme drijven.” Dit is een zeer zwak argument. Want wij weten absoluut niet hoe groot de komende crisis zijn zal. Zal zij in Engeland en Frankrijk even diep zijn als nu in Duitschland? Ten tweede heeft dit argument (het mechanische argument der IIde Internationale) in de laatste zes jaren zijn zwakheid bewezen. De nood in Duitschland was vreeselijk in de laatste oorlogsjaren. De revolutie kwam niet. De nood was ontzettend in 1918 en 1919. De revolutie zegevierde niet. Vreeselijk was en is de crisis in Hongarije, Oostenrijk, de Balkanlanden, Polen. De revolutie kwam niet, of zegevierde niet, zelfs niet toen de Russische legers tot vlakbij genaderd waren. Maar ten derde keert het argument zich tegen u zelve, want, wanneer de crisis toch tot de revolutie zou voeren, dan kon men de betere, „Linksche” taktiek ook wel aannemen.

De voorbeelden van Duitschland, Hongarije, Beieren, Oostenrijk, Polen, de Balkanlanden echter bewijzen dat crisis en nood niet genoeg zijn. Er moet nog een andere oorzaak bijkomen, die de revolutie tot stand brengt, en die, wanneer zij niet werkt, de revolutie doet uitblijven, of mislukken. *Deze oorzaak is de geest der klasse*. En het is uwe taktiek, partijgenoot, die den geest der klasse in West Europa niet voldoende tot leven brengt, niet sterk genoeg maakt. In het begin van dit schrijven heb ik aangetoond, dat het bankkapitaal, de trust, het monopolie, de door hen gevormde en van hen afhankelijke West-Europeesche en Noord-Amerikaansche staat, alle burgerlijke klassen tot één geheel tegen de

revolutie vereenigt. Maar deze kracht, die de maatschappij en den staat tegen de revolutie vereenigt, gaat nog verder. Het bankkapitaal heeft de arbeidersklasse zelf in het afgeloopen tijdvak, de periode van evolutie, tegen de revolutie opgeleid, vereenigd en georganiseerd. En hoe? In de vakvereenigingen, (syndicalistische en moderne), en in de sociaal democratische arbeiderspartijen. Doordat het kapitaal hen dwong alleen maar voor verbeteringen te strijden, heeft het de vakvereenigingen en de arbeiderspartijen gemaakt tot contra-revolutionaire machten, die staat en maatschappij in stand houden. Vakvereenigingen en arbeiderspartijen werden door het grootkapitaal tot steunpilaren van het kapitaal. Daar deze echter bestaan uit arbeiders, (uit hun overgroote meerderheid,) en de revolutie niet zonder de arbeiders gemaakt kan worden, moeten deze organisaties eerst vernietigd worden, zal de revolutie kunnen slagen. En hoe kunnen zij vernietigd worden? Doordat hun geest veranderd wordt. En hun geest kan *alleen* veranderd worden, doordat men den geest der leden zoo actief, zoo onafhankelijk mogelijk maakt. En dit kan alleen daardoor gebeuren, dat men de vakvereenigingen vervangt door bedrijfsorganisaties en arbeiders-Unionen, en in de arbeiderspartijen niet langer het parlementarisme gebruikt. Maar dat verhindert uwe taktiek.

Zeker, het Duitsche, het Fransche, het Italiaansche kapitalisme is bankroet. Of juister gezegd: deze kapitalistische staten zijn bankroet. De kapitalisten zelf, hun economische en politieke organisaties, houden zich op de been, en hun winsten, dividenden en nieuwe kapitaalbeleggingen zijn zelfs enorm. Maar alleen door vermeerdering van de papiercirculatie door den staat. Valt de Duitsche, Fransche, Italiaansche staat, dan vallen ook de kapitalisten.

Met ijzeren noodzakelijkheid nadert de crisis. Stijgen de prijzen, dan komen ook de stakingsgolven hooger; dalen zij, dan neemt het leger der werkelozen toe. De nood neemt toe in Europa en de honger komt. Ook is de wereld vol nieuwe brandstof. De strijd, de nieuwe revolutie nadert. Maar hoe zal zij afloopen? Het kapitalisme is nog machtig; Duitschland, Italië, Frankrijk, Oost-Europa zijn nog niet de geheele wereld. En het kapitalisme zal in West-Europa, in Noord-Amerika, in de Engelsche Dominions alle klassen nog langen tijd bijeen houden tegen het proletariaat. — De uitkomst hangt dus voor een zeer groot deel van onze taktiek en van onze organisatie af. En uwe taktiek is verkeerd.

Er is hier in West-Europa slechts één taktiek: die der Linkerzijde, die het proletariaat de waarheid zegt, en het geen waan voorspiegelt. Die, hoe lang het ook duren moge, de sterkste, de alleen sterke wapens smeedt: de bedrijfsorganisaties (die dan tot een geheel vereenigd worden) en de aanvankelijk kleine, maar zuivere en vaste kernen, de com-

munistische partijen. En die deze organisaties dan uitbreidt over het geheele proletariaat.

Dit moet zoo zijn hier, niet omdat wij linkzijdige het zoo willen, maar omdat de productieverhoudingen, de klassenverhoudingen het gebiedten. Omdat, nog eenmaal zij het gezegd, de arbeiders hier alleen staan. —

Aan het einde van mijne uiteenzetting gekomen, wil ik ze nu nog in eenige overzichtelijke vormen samenstellen, opdat de arbeiders zelf alles helder zien.

Ten eerste geeft zij, naar ik geloof, een helder beeld van de oorzaken van onze taktiek en van de taktiek zelf: Het bankkapitaal beheerscht de West-Europeesche wereld. Ideologisch en materieel houdt het het reusachtige proletariaat in de diepste slavernij, en vereenigt het alle burgerlijke en klein-burgerlijke klassen. Daaruit volgt de noodzakelijkheid, dat deze reusachtige klasse zich verheft tot eigen aktie. Deze is slechts mogelijk door bedrijfs-organisatie en opheffing van het parlementarisme — in de revolutie.

Ten tweede zal ik — opdat het verschil tusschen de taktiek van u en de derde Internationale eenerzijds en die der linkzijdige anderzijds volkomen duidelijk uitkomt, opdat de arbeiders, als uwe taktiek, zooals waarschijnlijk is, tot de grootste nederlagen leidt, den moed niet verliezen, maar zien, dat er nog een andere taktiek is — de taktiek der linkzijdige en die van de derde Internationale in eenige zinnen naast elkaar plaatsen:

De derde Internationale gelooft, dat de West-Europeesche revolutie geheel naar de regels en de taktiek van de Russische zal plaatsvinden.

De linkzijdige gelooft, dat de West-Europeesche haar eigen wetten zal hebben en haar eigen taktiek zal volgen.

De derde Internationale gelooft dat de West-Europeesche revolutie compromissen en verbonden met kleinboersche en kleinburgerlijke, ja zelfs met grootburgerlijke partijen zal kunnen sluiten.

De linkzijdige gelooft, dat dit onmogelijk is.

De derde Internationale gelooft, dat er in West-Europagedurende de revolutie „scheuren” en splitsingen tusschen de burgerlijken, kleinburgerlijken en kleinboerschen zullen zijn.

De linkzijdige gelooft, dat de burgerlijken en kleinburgerlijken tot dicht bij het einde der revolutie een gesloten front zullen vormen.

De derde Internationale onderschat de macht van het West-Europeesche en het Noord-Amerikaansche kapitaal.

De linkzijdige richt haar taktiek naar deze groote macht.

De derde Internationale ziet niet de alle burgerlijke klassen vereenigende kracht van het kapitaal: het bankkapitaal.

De linkzijdige bouwt haar taktiek op deze vereenigende kracht.

Daar de derde Internationale niet gelooft, dat het proletariaat in West-Europa alleen staat, verwaarloost zij de geestelijke ontwikkeling van dit proletariaat — dat toch op ieder gebied nog diep onder den invloed van de burgerlijke ideologie leeft — en kiest een taktiek, die de slavernij en de onderwerping onder de burgerlijke ideeën laat bestaan.

De linkzijdige kiest haar taktiek zoo, dat in de eerste plaats de geest van het proletariaat bevrijd wordt.

Daar de derde Internationale hare taktiek niet richt naar de bevrijding van den geest, niet bepaalt door de eenheid van alle burgerlijke en kleinburgerlijke partijen, maar ze richt op compromissen en „scheuren,” laat zij de oude vakvereenigingen bestaan en tracht deze in de derde Internationale op te nemen.

Daar de linkzijdige in de eerste plaats de geestelijke bevrijding wil en overtuigd is van de eenheid der burgerlijken, ziet zij in, dat de vakvereenigingen vernietigd moeten worden en dat het proletariaat betere wapens noodig heeft.

Om dezelfde redenen laat de derde Internationale het parlementarisme bestaan.

De linkzijdige heft om dezelfde redenen het parlementarisme op.

De derde Internationale laat den toestand van slavernij zooals zij in de tweede was.

De linkzijdige wil deze van af den grondslag veranderen. Zij grijpt het kwaad bij den wortel aan.

Daar de derde Internationale niet gelooft, dat in de eerste plaats de geestelijke bevrijding noodig is in West-Europa, en ook niet gelooft in de eenheid van alle burgerlijken in de revolutie, verzamelt zij de massaas om zich zonder te vragen, of het werkelijke communisten zijn, zonder haar taktiek daarnaar in te richten, dat zij het zijn — als het maar massaas zijn.

De linkzijdige wil in alle landen partijen vormen, die enkel uit communisten bestaan en richt daarnaar haar taktiek in. Door het voorbeeld van deze aanvankelijk kleine partijen wil zij de meerderheid van het proletariaat, d. w. z. de massaas tot kommunisten maken.

Voor de derde Internationale zijn dus de massaas in West-Europa middel.

Voor de linkzijdige doel.

Door deze geheele taktiek (die voor Rusland geheel juist was) drijft de derde Internationale leiderspolitiek.

De linkzijdige daarentegen drijft massapolitiek.

Door deze geheele taktiek voert de derde Internationale niet slechts

de West-Europeesche, maar ook in het bijzonder de Russische revolutie den ondergang tegemoet.

De linkerzijde daarentegen voert door haar taktiek het wereldproletariaat naar de overwinning.

En tot slot wil ik, om mijne uitwijdingen in korten, overzichtelijken vorm aan mijn lezers voor te leggen, ze in eenige stellingen samenvatten. Zij moeten natuurlijk gelezen worden in het licht der uiteenzettingen.

1. De taktiek der West-Europeesche revolutie moet een geheel andere zijn dan die der Russische revolutie.

2. Want het proletariaat staat hier alleen.

3. Het proletariaat moet hier dus de revolutie alleen maken, tegen alle andere klassen.

4. De beteekenis der proletarische massaas is daarom relatief grooter, de beteekenis der leiders kleiner dan in Rusland.

5. Het proletariaat moet hier dus ook de allerbeste wapens hebben voor de revolutie.

6. Daar de vakverenigingen onvoldoende wapens zijn, moeten zij vervangen worden door of veranderd in bedrijfsorganisaties, die tot een bond vereenigd worden.

7. Daar het proletariaat de revolutie alleen moet maken, zonder hulp, moet het zich naar geest en ziel hoog verheffen. Het is daarom beter, om in de revolutie het parlementarisme niet te gebruiken.

Marx had van de Commune van Parijs geleerd, dat het proletariaat den burgerlijken staat niet voor de revolutie gebruiken, niet overnemen kan. Zoo heeft de „Linkerzijde” uit de Russische, de Duitsche, de Hongaarsche, de Wereld-revolutie geleerd, dat het proletariaat niet de oude socialistische partijen, noch de oude vakverenigingen voor de revolutie gebruiken kan.

Met broederlijken groet,

H. GORTER.